

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/81/2002

GOTOWOŚĆ UCZESTNICTWA W III FILARZE SYSTEMU ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Z publikacji dotyczących reformy systemu emerytalnego wynika, że świadczenia wypłacane z I i II filaru (ZUS i OFE) nie będą zbyt wysokie, a sytuację ubezpieczonych może poprawić tylko ich indywidualna zapobiegliwość.

Pod koniec 2001 roku powstało Stowarzyszenie na rzecz Bezpieczeństwa Finansowego Obywateli RP, które przedstawiło projekt nowelizacji ustawy o pracowniczych programach emerytalnych, zmierzający do ożywienia zainteresowania III filarem ubezpieczeń. Jednym z założeń tego projektu było zachęcanie do indywidualnego systematycznego oszczędzania przez wprowadzenie ulg podatkowych dla uczestników dodatkowego, dobrowolnego programu emerytalnego.

W kwietniowym sondażu¹ poruszyliśmy kilka dyskutowanych obecnie problemów związanych z ubezpieczeniem emerytalnym - m.in. kwestie wieku emerytalnego oraz pracy zarobkowej emerytów i rencistów². Zapytaliśmy również ankietowanych o ich wizję zabezpieczenia własnej starości, gotowość do uczestnictwa w dodatkowym, dobrowolnym programie emerytalnym, a także o opinie na temat skuteczności wprowadzenia ulg podatkowych dla ożywienia III filaru systemu zabezpieczenia społecznego.

Niemal wszyscy obecni emeryci (97%) deklarują, że podstawowym źródłem ich utrzymania są świadczenia emerytalne. Również większość osób aktywnych zawodowo (76%) traktuje swoje uczestnictwo w obowiązkowym systemie emerytalnym jako główne źródło

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (143) przeprowadzono w dniach 5-8 kwietnia 2002 roku na liczącej 1044 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

² Zob. komunikaty CBOS: „Polacy o wieku emerytalnym kobiet i mężczyzn”, kwiecień 2002 oraz „Praca zarobkowa emerytów i rencistów a problem bezrobocia”, maj 2002.

zabezpieczenia na starość. Co dwudziesta osoba z tej grupy (ale więcej niż co siódmy badany z wyższym wykształceniem i co piąty prywatny przedsiębiorca) ma nadzieję na dorabianie na emeryturze. Inne źródła utrzymania w zasadzie nie są brane pod uwagę. Nie ulega więc wątpliwości, że dyskusje o wysokości przyszłych świadczeń budzą żywe zainteresowanie i zwracają uwagę na indywidualną odpowiedzialność za własne bezpieczeństwo materialne w przyszłości.

Tabela 1

Jak Pan(i) sądzi, z czego przede wszystkim będzie się Pan(i) utrzymywał(a), gdy osiągnie Pan(i) wiek emerytalny? Czy będzie to:	Ogół badanych (N=1044)	Osoby aktywne zawodowo (z wyłączeniem rolników indywidualnych) (N=393)	Emeryci* (N=180)	Renciści* (N=121)
	w procentach			
- własna emerytura	67	76	97	25
- renta	12	2	3	69
- pomoc rodziny (dzieci, wnuków)	2	1	-	-
- korzystanie z oszczędności	1	2	-	-
- praca zarobkowa	4	5	-	-
- dochód z tego, co Pan(i) posiada (np. dochody z inwestycji, lokat, wynajmu lokalu, domu)	1	2	-	1
- zasiłek z pomocy społecznej	2	2	-	3
- coś innego	2	1	-	-
Trudno powiedzieć	9	9	-	2

* Emerytów i rencistów pytano: Z czego przede wszystkim utrzymuje się Pan(i) obecnie?

Zamysłem autorów projektu uruchomienia dobrowolnych programów emerytalnych było stworzenie możliwości oszczędzania na dodatkową emeryturę. Oczywiście finansowana z dobrowolnych oszczędności emerytura nie zmieni zasadniczo sytuacji emerytów, ale może ją trochę poprawić. Wiąże się to jednak z dodatkową składką, co dla wielu stanowi naturalną barierę finansową. Dla wielu też - ze względu na wiek - uczestnictwo w tych programach nie jest już opłacalne. Mimo to niemal połowa (45%) osób aktywnych zawodowo (z wyłączeniem rolników indywidualnych) wyraża gotowość udziału w III filarze ubezpieczenia emerytalnego.

Częściej niż inni, co rozumiały i racjonalne, deklaracje takie składają ludzie młodzi, od 25 do 44 roku życia, oraz dobrze sytuowani (64%) i dobrze wykształceni (65%), a spośród grup zawodowych kadra kierownicza i inteligencja (68%).

Tabela 2

Coraz częściej mówi się o tym, że emerytury z obowiązkowego systemu emerytalnego będą niskie. Sposobem na zapewnienie sobie wyższej emerytury byłoby dodatkowe dobrowolne ubezpieczenie emerytalne . Czy Pan(i) osobiście dobrowolnie przeznaczył(a)by część swoich zarobków na dodatkowe składki, np. w ramach pracowniczych programów emerytalnych, funduszy inwestycyjnych czy ubezpieczeniowych, aby mieć wyższą emeryturę?	Ogół badanych (N=1044)	Osoby aktywne zawodowo (z wyłączeniem rolników indywidualnych) (N=393)
	w procentach	
Tak	34	45
Nie	53	44
Trudno powiedzieć	14	11

Przypomnijmy, że oponenti wprowadzenia specjalnych zachęt do udziału w III filarze systemu emerytalnego podkreślają, że osób źle sytuowanych nie będzie stać na opłacanie dobrowolnej składki na dodatkową emeryturę. Wprowadzenie ulg podatkowych na oszczędzanie w III filarze w istocie oznacza zatem subsydiowanie osób i tak już znajdujących się w lepszej kondycji finansowej. Jednak ten aspekt sprawy budzi zastrzeżenia tylko nielicznych badanych: łącznie 13% (10% aktywnych zawodowo) stwierdza, że - pomijając skuteczność - wprowadzenie ulg na ten cel jest niesłuszne. Znacząca liczba ogółu respondentów zachowuje dystans w ocenie skuteczności proponowanego rozwiązania - co trzeci (32%) nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie. Wśród pozostałych przeważa aprobatą idei wprowadzenia ulg podatkowych dla osób ubezpieczających się w ramach dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnych. Bardziej wyrobiony stosunek do tego rodzaju zachęty mają osoby aktywne zawodowo (z wyłączeniem rolników indywidualnych), wśród których mniejszy odsetek (19%) nie ma zdania na ten temat, ponad połowa zaś (54%) wyraża pełne poparcie dla możliwości odpisywania od podatku części wydatków na dodatkową emeryturę.

Tabela 3

Jak Pan(i) sądzi, czy wprowadzenie ulgi podatkowej dla osób ubezpieczających się w ramach dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnych jako zachęty do dodatkowego zabezpieczenia się na starość byłoby:	Ogół badanych (N=1044)	Osoby aktywne zawodowo (z wyłączeniem rolników indywidualnych) (N=393)
	w procentach	
- słuszne i skuteczne	41	54
- słuszne, ale nieskuteczne	13	17
- skuteczne, ale niesłuszne	5	4
- niesłuszne i nieskuteczne	8	6
Trudno powiedzieć	32	19

Za wprowadzeniem ulg opowiadają się przede wszystkim osoby dobrze wykształcone i dobrze sytuowane, a także respondenci w wieku od 18 do 44 lat. Oczywiście najczęściej projekt ten popierają osoby aktywne zawodowo, które wyraziły gotowość przystąpienia do dobrowolnych programów emerytalnych: niemal trzy czwarte z nich (73%) ocenia, że odpisy podatkowe z tego tytułu są słuszne, a zarazem będą skutecznym instrumentem zachęty do oszczędzania na dodatkową emeryturę. Można przypuszczać, że przekonanie to wynika z potocznej opinii o zachowaniach podatników, którzy w rozliczeniach z urzędem skarbowym zawsze, kiedy pojawia się możliwość odpisów podatkowych, starają się z niej skorzystać.

Opracowała

Macieja FALKOWSKA